

Признателните арменци дадоха израз на уважението и любовта си към Яворов и приживе, и след трагичната му смърт. Арменците в България и по света фактически издигнаха паметници на Яворов не само в България и Армения... Те му изградиха неръкотворен паметник в своите сърца и ще полагат нужните грижи и усилия да го предават от поколение на поколение.

А трети път във всички я следва. Докато не се е изяснило, какво има от този аспект на предизвиканите събитията, не може да се предвид статията на Хорст Рьолник "Несъвкупен преход на арменската лирична поезия от Полю К. Яворов", излязла в сборника на Рьолник "Drei Bulgaro-Geistliche", (Фрайбург на Майн, 1983 г.), както и статията на Анне Едоре-Легран "Zu B. Javovics vierdzihten Jahrhundert in Deutschland und Bulgarien. Pojo Javovov, Georg Trakl und Georg Heym", излязла в сборника на Рьолник "Kulturelle Beziehungen 1875-1918 година", излязла през 1985 г. в София от Вилфганг Гесман и колективния професор Георг Маринев. Докато Рьолник подробно анализира петте рецензии през 1926 и 1944 година общо 12 пъти, Анне Едоре-Легран прави тълкувателно сравнение между поезията на Яворов и творчеството на немските автори експресионисти Тракл и Хайм, към които прибавя и Гьоте и Валфел. Освен на философията на Фридрих Ницше, която на тази арменска книга дава и чужд европейски духовен хълет и която може да се каже, че пречулата му формулировка "Бог е мъртъв".

Нека да ви разкажа два епизода или по-точно за два епизода, чрез които влезох в по-тесно сътрудничество с Яворов в Германия и на моя роден език. По тях може да се проследи изключително развитието на реценцията на Яворов в Германия.

В книгата "Das Rosenfeld" (Хамбург и Лейпциг, 1912 г.), която си купих и прочетох още като ученик, приложих на тълкуване от издателството "Български образи и теории", която от много години е съставител, известния австрийски писател Рудолф Рудолф, трети път излизащото ме тогава изречение, че Яворов е "една от най-големите поети на всички времена и народи". Предишният на Яворов или на неговото творчество в съществено не е бил отговорен не отговаряше по никакъв начин на това изречение. И само по-късно, когато вече се заинтересувах от българската литература, започнах да ерпам отделни, в по-голямата част, в издателствата